

Skolmaterial

FN-DAGEN 2023

Fira FN-dagen och lär om FN:s arbete
för mänskliga rättigheter

FN-förbundet
UNA SWEDEN

FN – FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

På många sätt har världen blivit mycket bättre, inte minst via länders strävan att nå de Globala målen till 2030 för att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor, främja fred och lösa klimatkrisen. Världens invånare lever längre, är friskare och mindre fattiga. Men sedan ett par år har den positiva utvecklingen bromsat in. 2020 drabbades vi av en pandemi och sedan 2014, då Ryssland annekterade Krim och 2020 inledde sitt fullskaliga anfall av Ukraina, rasar åter krig i Europa. FN har meddelat att vi har en global kris för mänsklig utveckling där vi två år i rad sett en tillbakagång för första gången sen 1990. Vi påminns om att den enda vägen framåt kräver mer internationellt samarbete. Förenta Nationerna, FN, är den enda organisation i världen där alla länder kan mötas för att gemensamt ta sig an de globala utmaningarna. Därför är det viktigare än någonsin att vi alla, inte minst skolan, lär oss mer om FN t ex genom att uppmärksamma FN-dagen den 24 oktober.

Med det här materialet vill vi uppmuntra lärare och elever att diskutera hur FN kan påverka arbetet för en bättre och hållbar värld. En värld i fred och rättvisa där varje människas - inte minst varje barns - rättigheter värnas. I år firar våra universella mänskliga rättigheter 75 år. Därför fokuserar vi särskilt på FN:s arbete med de mänskliga rättigheterna i detta material.

FOTO: MATHIAS REDING UNSPLASH

OM MATERIALET

Materialet innehåller fakta och övningar som du som lärare kan arbeta med i klassrummet. Det består av tre olika delar med ökande svårighetsnivå så att du som lärare kan avgöra vilken nivå som passar just din klass/grupp. Övningarna är framtagna av Svenska FN-förbundet i samarbete med Unicef Sverige och FN:s utvecklingsprogram, UNDP, i Sverige.

FAKTA OM FN

Förenta Nationerna (FN) är en mellanstatlig organisation som består av självständiga stater som frivilligt gått samman för fred och ekonomiska och sociala framsteg.

FN bildades den 24 oktober 1945. Efter två världskrig och ett misslyckat Nationernas Förbund var det viktigt att skapa en fungerande organisation för att förhindra nya krig. Utifrån gemensamt beslutade regler erbjuder FN samarbete mellan alla världens länder. Samarbetet bygger på frivillighet och FN:s resultat hänger därför på ländernas egen vilja att bidra.

Idag arbetar FN utifrån sina fyra huvudmål; att upprätthålla internationell fred och säkerhet, utveckla vänskapliga relationer mellan världens nationer med respekt för staternas suveränitet och gemensamma rättigheter, lösa internationella problem genom samarbete, samt att främja de mänskliga rättigheterna utan förbehåll eller segregering.

FN är tänkt att fungera som en mötesplats för världens alla länder som tillsammans verkar för att lösa gemensamma problem utifrån FN:s tre pelare fred, säkerhet och nedrustning, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter och demokrati. Från början hade FN 51 medlemsländer, idag består FN av 193 medlemsländer.

FAKTA OM FN-DAGEN

FN-dagen firas den 24 oktober. Det datumet år 1945 trädde FN-stadgan i kraft och FN bildades. FN-stadgan är det dokument som vägleder FN:s arbete. FN-dagen har firats sedan 1948. 1971 rekommenderade FN:s generalförsamling att dagen skulle uppmärksammas av medlemsstaterna som en nationell högtidsdag.

LADDA NER MATERIALET

Det här häftet finns att ladda ner från www.fn.se (sök efter skolmaterial för FN-dagen 2023)

TIPS PÅ SKOLENGAGEMANG

Hitta fler sätt att engagera din skola i FN-frågor på www.fn.se/skola

FAKTA OM FN

Du hittar faktabladet ”FN i korthet” från Svenska FN-förbundet [här](#) och ännu fler [faktablad om FN-frågor här](#).

NIVÅ 1 – FN OCH BARNS RÄTTIGHETER

FN:s konvention om barnets rättigheter, även kallad barnkonventionen, är ett rättsligt bindande dokument som innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Som barn räknas varje människa under 18 år. Barnkonventionen antogs den 20 november 1989 av FN:s generalförsamling. Idag har 196 stater ratificerat (förpliktat sig att följa) barnkonventionen. USA är idag det enda landet som inte har ratificerat barnkonventionen. Sverige ratificerade konventionen 1990 utan några reservationer. Sedan 1 januari 2020 gäller den som svensk lag.

UNICEF – FN:S BARNFOND

1946 bildade FN UNICEF, en särskild barnfond för att se till att alla barn är skyddade, får göra sin röst hörd, kan besöka en läkare vid behov och mycket mer. UNICEF, United Nations Children's Fund, arbetar tillsammans med och på uppdrag av regeringar i 190 länder. UNICEF bidrog till att barnkonventionen blev lag i Sverige 2020.

BILD: UNICEF

NIVÅ 1 ÖVNING - RÄTTIGHETSSKATTJAKT

Skattjakt i grupper och samtal i helklass.
Ungefärlig tid: ca 60 minuter beroende
på vart bilderna göms.

Syfte: Att lära sig om barnkonventionens innehåll.

FÖRBEREDELSE

Ladda ned och skriv ut en affisch med barnkonventionen, sätt upp den i klassrummet.

Skriv ut illustrationerna så att det finns en uppsättning för varje elevgrupp som ska delta. Bilderna (totalt 15 st) är ett urval av UNICEFs ikoner som illustrerar de olika rättigheterna i barnkonventionen.

Göm bilderna (skatterna) på skolgården, runt om på skolan eller i klassrummet.

INSTRUKTIONER

Presentera barnkonventionen till barnen och nämn de olika artiklarna som ingår. Diskutera om vad en rättighet är och till vilka barnkonventionen ska gälla.

Dela in barnen i grupper om ca 4 personer och låt dem leta efter minst 5 kort per grupp.

När skatterna har hittats kan eleverna gruppvis samtala om vilken rättighet varje kort står för och vad de heter på svenska.

Diskutera i helgrupp:

- Vilka rättigheter har ni hittat?
- Varför är den rättigheten viktig?
- Finns det situationer där barns rättigheter inte skyddas?
- Vem ska se till att alla barn får sina rättigheter?

MER OM UNICEF

- Hur ser det ut med barns rättigheter i Sverige? [Läs om UNICEFs arbete i Sverige.](#)
- Upptäck fler skolmaterial om barns rättigheter på [UNICEFs hemsida](#)
- Läs mer om hur UNICEF arbetar i områden som drabbats av [krig, konflikt och katastrofer.](#)

Foto: Unsplash

NIVÅ 2 – FN OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

FAKTA OM FN OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Den 10 december 1948 antog FN:s generalförsamling den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den första universella förklaringen om varje människas odelbara rättigheter som alla världens stater ska leva upp till.

Förklaringen är utgångspunkten för många juridiskt bindande fördrag, konventioner och traktat och utgör grunden i det internationella arbetet med att övervaka de mänskliga rättigheterna i världens stater. Sverige har anslutit sig till de flesta av dessa konventioner, bland dem FN:s konvention om barnets rättigheter, även kallad barnkonventionen.

Foto: Andrew Butler

NIVÅ 2 ÖVNING 1 - RÄTT ÅT ALLA

Gruppövning. Kortspel och samtal.

Tid: ca 40 - 80 min beroende på om ni gör alla 6 steg eller nöjer er med steg 1-5.

Syfte: Att få kunskap om vad en mänsklig rättighet är och att de är universella och odelbara.

Rätt åt alla är ett kortspel om mänskliga rättigheter. Vad är en rättighet? Är några rättigheter viktigare än andra? Detta är några frågor som tas upp i övningen.

INSTRUKTIONER

Ladda ner instruktioner och underlag till övningen, ordna en uppsättning av korten, en utskrift av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (förkortad version) samt av barnkonventionen till varje elevgrupp.

NIVÅ 2 ÖVNING 2 - ÖNSKEMÅL ELLER RÄTTIGHET

Samtals- och skrivövning individuellt och i grupp.

Tid: 40 - 60 min

Syfte: Att se skillnad på en mänsklig rättighet och ett individuellt önskemål eller behov.

INSTRUKTIONER

Låt varje elev (utan betänketid) skriva ner de första 10 saker som eleven menar kan vara tänkbara mänskliga rättigheter.

Dela in eleverna i mindre grupper och låt dem jämföra sina listor.

Be grupperna jämföra förklaringens 30 artiklar med de egna listorna. Vilka rättigheter finns inte med på elevernas listor? Saknar eleverna någon rättighet i den allmänna förklaringen? Om ja - varför finns dessa rättigheter inte med tror de?

Be eleverna fundera på:

- Vad utmärker en mänsklig rättighet och hur kommer den till?
  - Hur skilja ett individuellt behov eller önskemål från en mänsklig rättighet?
  - Ge exempel på egna önskemål som inte är eller bör vara en mänsklig rättighet. Försök med egna ord tillsammans definiera vad som utmärker en mänsklig rättighet. Vem har ansvar för att varje människa på jorden får sina mänskliga rättigheter?
  - Hur kan FN skydda mänskliga rättigheter i suveräna stater?
-

NIVÅ 2 ÖVNING 3 - MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER FÖR VEM

Individuell fördjupning. Film och skrivövning.

Tid: ca 60 min inkl filmvisning 14 min.

Syfte: Att reflektera över vilka människor i Sverige som har begränsad tillgång till sina mänskliga rättigheter.

De mänskliga rättigheterna gäller alla, oavsett var du bor. Det är statens skyldighet att se till att landets medborgare har dessa rättigheter. Men vad gäller då för de som inte är medborgare? Vilka rättigheter har till exempel flyktingar och papperslösa som bor i Sverige?

INSTRUKTIONER

Visa filmen på UR play om [Sarah från Albanien](#).

Låt eleverna reflektera utifrån de frågor som ges i lärarhandledningen, t ex prata med en kompis och försök att göra en lista på sådana saker som är självklara för er, men som Sarah hela tiden måste tänka på. I programmet finns flera exempel, men ni kan säkert komma på fler situationer.

Be eleverna att skriva ett brev med tankar om hur vårt samhälle utifrån deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna borde ta emot barn som kommer till Sverige som flyktingar.

LÄS MER

[UR Play lärarhandledning](#).

[Folkhälsomyndigheten: Asylsökande och papperslösa](#).

[Rädda Barnen: Till dig som lever gömd eller papperslös](#).

NIVÅ 3 - FN OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

NIVÅ 3 ÖVNING 1 - MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH RÄTTVISA I KONFLIKT

Individuell analys. Film och skrivövning.
Analysövning. Tid: 60 min.

Syfte: Att ge kunskap om folkrätt och hopp om att rättvisa kan skipas via internationella domstolar i samband med konflikter. Med Ukraina som exempel vill övningen belysa de grova övergrepp mot mänskliga rättigheter som ofta förekommer vid väpnade konflikter, vad humanitär rätt reglerar och vad världssamfundet redan nu under pågående krig i Ukraina gör för att rättvisa ska kunna skipas.

FÖRBEREDELSE

- Läs analys av Internationella brottmålsdomstolen, ICC.
- Lyssna på SR Play 10 min.
- Sveriges Radio: Så kan Putin ställas till rätta för kriget 12 min.
- Se film: Vad är folkrätt? av ILT, 2021, 5 min

INSTRUKTIONER

Välj någon av nedanstående frågor som utgångspunkt för en individuell analys:

- Tror du att det är viktigt att vi har ett system där krigsförbrytare inte kan gå fria från straff? I så fall varför?
- Hur arbetar ICC med att möjliggöra att rättvisa ska kunna skipas efter kriget mellan Ryssland och Ukraina? Hur kan Sverige bidra i den processen?
- Vilka stater står utanför ICC? Varför?
- Hur påverkar kriget i Ukraina människors förtroende för FN:s och ICC:s möjligheter att skapa en mer fredlig och rättvis värld?
- Hur ska FN stärkas för att bättre kunna förebygga krig och grova brott mot mänskliga rättigheter i framtiden?

NIVÅ 3 ÖVNING 2 - MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH GLOBALA MÅLEN

Individuell analysövning.

Tid: ca 60 min.

Syfte: Att se hur mänskliga rättigheter och globala målen hänger ihop.

FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter är en milstolpe i mänsklighetens historia. Globala målen grundar sig i de mänskliga rättigheterna och målen kan bara uppnås om principerna om deltagande, ansvarsskyldighet och icke-diskriminering respekteras. De mänskliga rättigheterna erbjuder vägledning i genomförandet av Globala målen, och på samma sätt kan Agenda 2030 och Globala målen bidra till förverkligandet av de mänskliga rättigheterna.

FÖRBEREDELSE

Alla elever behöver ha tillgång till dator eller mobil.

INSTRUKTIONER

- Gå in på <https://globalamalen.se/human-rights/>. Välj ut tre globala mål.
- Gå in på <https://sdg.humanrights.dk/> för att se hur de mål du valt är sammankopplade med de mänskliga rättigheterna.
- Resonera kring hur dina valda mål hänger samman med de mänskliga rättigheterna. Utgå till exempel från följande frågor: Hur påverkar de valda globala målen och de mänskliga rättigheterna varandra? Hur ser trenden ut i världen idag gällande respektive mål? Hur påverkar denna trend i sig utvecklingen för de mänskliga rättigheterna? Hur ser trenden ut i världen idag gällande respektive mål? Hur påverkar det utvecklingen för de mänskliga rättigheterna?

NIVÅ 3 ÖVNING 3 - RESONERA MERA!

Samtalsövning.

Tid: 40 - 60 min

Syfte: Att resonera om den demokratiska utvecklingen och de mänskliga rättigheterna i Sverige.

INSTRUKTIONER

Dela in eleverna i grupper om 3–4 personer och ge dem följande uppgifter: Ta tillsammans fram exempel på några mänskliga rättigheter som ni menar är särskilt viktiga för en stark demokrati. Ge tre förslag på hur demokratin kan stärkas i Sverige.

Diskutera i helklass:

- Hur kan demokratin stärkas i Sverige?
- Hur skulle era förslag i sin tur påverka läget för de mänskliga rättigheterna i Sverige?

MER OM UNDP

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) finns på plats i 170 länder för att avskaffa fattigdom, minska ojämlikheter, främja fredliga samhällen och stötta länder att nå Globala målen till år 2030.

[Läs mer om UNDPs arbete här.](#)

[Upptäck UNDP:s interaktiva kunskapsplattform](#) som är nominerad till Svenska Designpriset 2023.

FOTO: UNDP

FIRA FN-DAGEN PÅ SKOLAN

AKTIVITET – STÅ UPP FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

För 75 år sedan, år 1948, antog Förenta Nationerna den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Ett starkt civilsamhälle som skyddar de universella och odelbara mänskliga rättigheterna är en förutsättning för demokrati och rättvisa. Idag kan de mänskliga rättigheterna inte längre tas för givna. Var med och stå upp för de mänskliga rättigheterna genom att fira FN-dagen den 24 oktober!

NIVÅ 1 - EN DAG I MITT DRÖMLAND

Syfte: Att reflektera över vilka grundläggande behov som formuleras i barnkonventionen.

INSTRUKTIONER

Låt eleverna skapa egna länder (enskilt eller i grupp), använd t ex följande frågor:

- Vad heter ditt land? Hur ser ditt lands flagga ut?
- Hur bor du i ditt land?
- Vad gör du på vardagarna - beskriv en bra dag i ditt land.
- Vad är viktigt för varje barn i ditt land?

I helklass

Prata om hur de olika länderna är. Hur skulle det vara att leva i de olika länderna? Jämför och samtala om några av de olika artiklarna i barnkonventionen finns med i länderna. Samtala om skillnaden mellan en rättighet och ett individuellt önskemål. Vad är viktigt att göra för att se till att alla barn har det bra i ett land? Vem ska se till att alla barns rättigheter skyddas i ett land? Ordna vernissage på FN-dagen och häng upp alla ländernas flaggor!

Inspiration

Barnkonventionen.
Världens flaggor

NIVÅ 2 OCH 3 - FN-QUIZ OM FN:S ARBETE OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Fira FN-dagen med FN-QUIZ! Gör en digital QUIZ-runda för alla på skolan för att få kunskap om FN:s arbete och vilka mänskliga rättigheter.

Tips! Locka gärna med ett pris till 10 som lottats fram av alla som deltagit.

Syfte: att få kunskap om FN:s arbete och mänskliga rättigheter.

INSTRUKTIONER

Låt eleverna gå in på nedanstående länk och testa sina kunskaper om FN:s arbete och mänskliga rättigheter.

[FN-QUIZ för grundskolan](#)

[FN-QUIZ för gymnasiet](#)

STÅ UPP FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Även om världen blir bättre så är det viktigt att komma ihåg att den inte blir det av sig självt, utan genom att människor vågar STÅ UPP för sina och andras rättigheter.

Syfte: att erbjuda eleverna att via sin namnunderskrift visa att de vill stå upp för de mänskliga rättigheterna.

Sprid följande fakta och inbjudan digitalt och fysiskt på skolan:

8 miljarder människor lever på jorden. Hälften är kvinnor. En fjärdedel är unga. Tre fjärdedelar lever i länder med minskande demokratiskt utrymme. Där står yttrandefrihet, pressfrihet och demokratiska institutioner under hot. I år fyller FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter 75 år. Det måste betyda något. Var med oss i kampen. Visa att du STÅR UPP för mänskliga rättigheter!

Presentera den allmänna förklaringen. Låt varje elev välja en av de mänskliga rättigheterna i den allmänna förklaringen och skriva en kort appell om varför den är viktig.

PÅ FN-DAGEN

FÖRDJUPNING

Låt elevernas appeller synas på en gemensam plats på skolan. Digital eller fysisk. Om möjligt låt aktiviteten ramas in i blått. (FN:s färg).

Ordna en namnsamlingsstation och uppmuntra varje elev att delta i kampen för mänskliga rättigheter genom att skriva under på att de STÅR UPP FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.

Den allmänna förklaringen hittar ni här.

NIVÅ 3 - LÅT ELEVERNA AGERA SOM DELEGATER I FN I ROLLSPELET BARN PÅ FLYKT

I rollspelet Barn på flykt agerar eleverna som representanter för olika länder i ett FN-möte som ska stärka rättigheter för barn på flykt. Många av barn på flykt saknar det allra nödvändigaste, såsom mat, vatten, sjukvård och skydd från våld. Under rollspelet utforskar eleverna frågor om hur vi kan säkerställa att barn på flykt skyddas och vilket ansvar omvärlden har gentemot dem.

Syfte: Att få kunskap om och engagemang för hur FN:s medlemsländer arbetar för att stärka barns rättigheter.

Tid: ca 0,5 – 1 dag.

Material med instruktioner.

FIRA FN-DAGEN MED FLER I FN-RÖRELSEN

Öka engagemanget och spridningen av er aktivitet genom att arrangera den tillsammans med andra aktörer i FN-rörelsen och ert lokalsamhälle. Kolla om det finns en FN-skola på din ort eller i närheten.

En FN-skola är en gymnasieskola som har ett nära samarbete med FN-förbundet. De flesta av dem har FN-elevföreningar och arbetar med FN-rollspel, och några av dem samverkar med grundskolor. [Läs mer om FN-skola här.](#)

FOTO FN-FÖRBUNDET. FN-ELEVFÖRENINGEN NYKÖPINGS GYMNASIUM.

KONTAKTA ER LOKALA FN-FÖRENING

Svenska FN-förbundet har ca 70 lokala föreningar som driver viktiga informationsprojekt och insamlingar inom olika frågor samt utgör en lokal mötesplats för oss som brinner för globalt samarbete. Kontakta er närmaste FN-förening för att fira FN-dagen tillsammans! [Här hittar du kontaktuppgifter till FN-föreningarna](#)

Svenska FN-förbundet arbetar för en bättre värld. En värld där de mänskliga rättigheterna respekteras, där väpnade konflikter förebyggs, hanteras och löses, där det råder social och ekonomisk rättvisa och där utvecklingen är hållbar. Vi påverkar politik, informerar och samlar in pengar till viktiga FN-projekt, till exempel för att barn ska få möjlighet att gå i skolan och för att stoppa barnnäktenskap. Alla som vill vara med kan bli medlemmar i Svenska FN-förbundet eller skänka en gåva till något av våra projekt. www.fn.se

Bli skolmedlem i Svenska FN-förbundet! Som medlemmar bidrar ni till en positiv kraft för fred, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Nu och i framtiden. [Läs mer här.](#)

DETTA MATERIAL ÄR HELT ELLER DELVIS FINANSIERAT AV SIDA. SIDA DELAR INTE NÖDVÄNDIGTVIS DE ÅSIKTER SOM ÄR FRAMFÖRS. ANSVARET FÖR INNEHÅLLET ÄR UTESLUTANDE FÖRFATTARENS.